

БЕЛОНІЯ ГЕРКУЛІНСЬКА*Belonia herculina* (Rehm ex Lojka) Hazsl

Родина Гіалектальні — Gyalectale

Природоохоронний статус виду
Вразливий.**Наукове значення**

Неморальний середньоєвропейський лишайник, чутливий до змін лісових екосистем.

Ареал виду та його поширення в Україні

Гори Середньої Європи (Трансільванські Альпи, Зх. Карпати (Білі Карпати, Велика Фатра, Бескиди), Сх. Карпати). Українські Карпати. Адм. регіон: Зк.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється невеликими групами або поодинокі. За останні десятиріччя чисельність місцезнаходжень виду різко зменшилася, частина місцезнаходжень зникла.

Причини зміни чисельності

Вирубування гірських лісів.

Умови місцезростання

В гірських лісах, близько 900–1300 м н. р. м.; на шорсткій корі переважно старих буків, у нижній частині стовбурів.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань тонка, зморшкувата, місцями горбкувата, де-не-де потріскана, білувата, світло-сірувата, іноді з легким жовтуватим відтінком. Перитеції у вигляді сланевих бородавочок, близько 0,3 мм у діаметрі, скупчені, почасти зливаються, безформні чи більш-менш кулясті, здебільшого приплюснуті, напівзанурені в слань, сіруваті до світло-буруватих, старі — білуваті, навколо отвору з темною чорнобурую плямою. Розмножується статевим шляхом (голкоподібними поперечно-багатоклітинними спорами).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони.

Охороняється у Карпатському та Ужанському НПП та Карпатському БЗ. Необхідно контролювати стан популяцій, розширювати мережу заповідних об'єктів, включаючи відомі сучасні локалітети виду, та здійснювати заходи, спрямовані на збереження старих гірських лісових масивів.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Kondratyuk & Coppins 2000; Kondratyuk et al., 2003; Bielczyk et al., 2004; Макаревич и др., 1982; Окснер, 1956; Определитель лишайников ..., 1975.

Автор: С.Я. Кондратюк
Фото: С.Я. Кондратюк

ГІАЛЕКТА СТОВБУРОВА

Gyalecta truncigena (Ach.) Hepp

Родина Гіалектові — Gyalectaceae

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення

Неморальний диз'юнктивний лишайник, чутливий до змін лісових екосистем.

Ареал виду та його поширення в Україні

Спорадично в Європі (від Скандинавії, Британських о-ів та Піренейського п-іва до Чехії, Польщі, Словаччини, України, Угорщини). Закарпаття, Українські Карпати. Адм. регіон: Зк.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється невеликими групами або поодинокі. За останні десятиріччя чисельність місцезнаходжень виду різко зменшилася, частина місцезнаходжень зникла.

Причини зміни чисельності

Вирубування гірських лісів.

Умови місцезростання

У гірських лісах; на корі старих листяних порід, особливо на липах, кленах, дубах, берестях, поверх мохів.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань дуже тонка, іноді зникає, рівна, матова, у вигляді маленьких плям, забарвлених інакше, ніж субстрат, світло-сіро-зеленуватого кольору, білувата чи зовсім непомітна. Апотеції зазвичай скупчені і численні, або розсіяні, до 0,1–0,2 мм у діаметрі, помітні лише через лупу. Диск круглястий, увігнутий, світло-тілесного кольору, майже крапкоподібний, з порівняно товстим сланевим краєм. Розмножується статевим шляхом (довгастими або яйцеподібними

муральними (з 3–7 поперечними та 1–2 поздовжніми перетинками) спорами).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється у Карпатському та Ужанському НПП. Необхідно контролювати стан популяцій, розширювати мережу заповідних об'єктів, включаючи відомі сучасні локалітети виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Kondratyuk & Coppins 2000; Kondratyuk, 2003; Bielczyk, 2004; Макаревич и др., 1982; Окснер, 1956; Определитель лишайников ..., 1975.

Автор: С.Я. Кондратюк
Фото: С.Я. Кондратюк

ТАМНОЛІЯ ЩЕТИНИСТА

Thamnolia vermicularis (Sw.) Schaer.

Родина Пармелієві — Parmeliaceae

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення
Арктико-альпійський диз'юнктивний вид.

Ареал виду та його поширення в Україні
Європа (пн. р-ни, на пд. — в горах), Кавказ, Азія (пн. та гірські р-ни), Африка, Пн. та Пд. Америка, Австралія. Українські Карпати, Гірський Крим. Адм. регіони: Ів, Зк, Кр (остання вказівка без точного місцезнаходження).

Чисельність та структура популяцій
Трапляється невеликими групами або поодинокі. За останні десятиріччя чисельність місцезнаходжень виду різко зменшилася.

Причини зміни чисельності
Знищення локалітетів під час тотального перетворення гірських екосистем, збільшення рекреаційного навантаження.

Умови місцезростання
В альпійському поясі гір; на ґрунті серед мохів та лишайників, на кам'янистих розсипах.

Загальна біоморфологічна характеристика
Слань у вигляді матових, яскраво-білих чи із слабким жовтуватим чи жовтувато-оранжевим відтінком, округло-циліндричних не продірявлених подецієподібних утворень, 3–12 см заввишки та 2–7 мм завтовшки, шилоподібних чи рогоподібних, голих чи вкритих вгорі темно-зернистою білою поволокою, прямих чи здебільшого зігнутих, рідше червоподібно-звивистих, простих чи трохи розгалужених. Поверхня виростів рівна чи слабкоямчаста до зморшкуватої, а зрідка (у старих) до грубо нерівної, майже складчастої. Всередині вони порожнисті, відокремлені чи зібрані в дернинки. Апотеції достовірно не відомі. Розмножується нестатевим шляхом (фрагментацією слані).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється у Карпатському НПП та Карпатському БЗ. Слід контролювати стан популяцій, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону та здійснювати заходи, спрямовані на збереження альпійських екосистем.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Kondratyuk & Coppins 2000; Kondratyuk, 2003; Bielczyk, 2004; Макаревич и др., 1982; Окснер, 1956; Определитель лишайников..., 1975.

Автор: С.Я. Кондратюк
Фото: С.Я. Кондратюк

АГРЕСТІЯ ЩЕТИНИСТА, АСПІЦІЛІЯ ЩЕТИНИСТА

Agrestia hispida (Mereschk.) Hale & W.L. Culb.
(=*Aspicilia hispida* Mereschk.)

Родина Мегаспорові — Megasporaceae

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Наукове значення

Один з видів кочівних пустельно-степових лишайників (за межами основного ареалу).

Ареал виду та його поширення в Україні

Пд.-Сх. Європа, Кавказ, Пд. Урал, Середня Азія, Пн. Америка. Кримський п-ів (околиці м. Сімферополя та Євпаторії, Нікітська яйла). Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій

Трапляються великі групи, спостерігається тенденція до зменшення.

Причини зміни чисельності

Розорювання степових ділянок, випасання овець.

Умови місцезростання

Глинисті, солонцюваті та кам'яністі ґрунти (пд. степи); гірські схили, яйли.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань завширшки до 2,5 см, куциста, сірого або оливково-зеленувато-бурого кольору; слабо прикріплена чи зовсім не прикріплена до субстрату. Гілочки слані (діаметр біля основи 1–1,5 мм) округло-циліндричні або слабо сплюснені, вигнуті, досить розгалужені. Біля верхівок вкорочені гілочки іноді утворюють пучки, на верхівці закінчуються кількома шипуватими виростами. Поверхня гілочок вкрита увігнутими, округлими або видовженими псевдоцифелами. Апотеції невідомі. Пікнідії чорнуваті, розташовані на

верхівках коротких гілочок. Розмножується нестатевим шляхом (пікнокондіями та фрагментами слані).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Не здійснювалися. Слід перевірити відомі та виявити нові місцезнаходження виду, створити заказники, контролювати стан популяцій.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Определитель лишайников..., 1971; Копачевская, 1986; ЧКУ, 1996.

Автор: О.Б. Блюм
Фото: С.Я. Кондратюк

АСПІЦІЛІЯ КУЩИСТА

Aspicilia fruticulosa (Eversm.) Flag

Родина Мегаспорові — Megasporaceae

Природоохоронний статус виду

Вразливий.

Наукове значення

Один з видів невеликої групи кочівних пустельно-степових лишайників (за межами основного ареалу).

Ареал виду та його поширення в Україні

Пд.-Сх. Європа, Кавказ, Середня Азія, Алтай, Пн. Африка. Степ (с-ще Рудникове Старобешівського р-ну Донецької обл.), Кримський п-ів (околиці м. Феодосії, Сімферополя, Євпаторії та Севастополя з Балаклавою; Гірський Крим — Байдарські Ворота). Адм. регіони: Дц, Кр.

Чисельність та структура популяцій

Трапляються досить великі групи.

Причини зміни чисельності

Розорювання степових ділянок, випасання овець.

Умови місцезростання

Пд. степи (особливо літофільні), кам'янисті осипи та гірські схили; на ґрунті в міждернинних проміжках.

Загальна біоморфологічна характеристика

Слань (завширшки 1–3 см) у вигляді кулястих грудочок оливкового, землистого або сіруватокоричневого кольору; до субстрату не прикріплена. Глочки короткі, округло-циліндричні,

дихотомічно розгалужені на кінцях, трохи здуті. Розмножується нестатевим (прямими голкоподібними пікнокондіями, фрагментами слані) та статевим (спорами) шляхом. У межах України спори у цього виду лишайників невідомі.

Режим збереження та заходи з охорони.

Охороняється у Кримському ПЗ. Необхідно обмежити надмірне випасання овець у місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Окснер 1937; Определитель лишайников..., 1971; Копачевская, 1986; ЧКУ 1996.

Автор: О.Б. Блюм
Фото: С.Я. Кондратюк